

з його експлуатацією, й обчислюються переважно на основі закупівельних і реалізаційних цін.

Визначення показників конкурентоспроможності стосовно продукції конкурентів здійснюється експертами шляхом оцінки якості товарів, привабливості товарів-конкурентів щодо їх асортименту й аналізу цін. На цьому етапі крім експертної оцінки доцільно використовувати соціологічне опитування, що дасть змогу проаналізувати такі складові асортиментної характеристики товарів, як імідж товару, торгової марки тощо.

Залежно від одержаних результатів порівняння продукції з еталоном можуть бути прийняті рішення про розширення випуску й реалізації продукції при високому інтегральному показникові конкурентоспроможності і навпаки. Результатом проведеної оцінки конкурентоспроможності може стати система маркетингових заходів щодо підтримки або поліпшення конкурентного статусу підприємства, посилення слабких сторін продукції, що випускається. Вибір оптимальної конкурентної стратегії підприємства вимагає врахування фінансових критеріїв.

Стратегія підвищення конкурентоспроможності може забезпечити стійке зростання продажів продукції підприємства на ринку максимально можливими темпами при досягненні трьох умов: рентабельність використання власного капіталу має бути більшою за вартість капіталу підприємства (середньозважена); чистий дохід від інвестицій — перевищувати суму інвестицій (з урахуванням дисконтування), а ринкова вартість цінних паперів — перевищити бухгалтерську оцінку активів.

Висновок. Оцінка конкурентоспроможності національної економіки в контексті вступу до СОТ стосується насамперед можливостей вітчизняних виробників конкурувати на внутрішньому і зовнішніх ринках з виробниками інших країн, а отже, най-

більш об'єктивними у цьому аспекті є порівняльні оцінки української економіки у рейтингах міжнародних організацій. На жаль, Україну поки не включено до рейтингу Міжнародного інституту розвитку менеджменту (IMD, Швейцарія), що найбільш комплексно оцінює конкурентоспроможність 49 країн світу відповідно до 300 критеріїв.

У міжнародних рейтингах конкурентоспроможності Україну традиційно відносять до країн, що розвиваються і характеризуються підвищеною політичною й економічною нестабільністю, несприятливим інвестиційним кліматом і надзвичайно високими ризиками господарської діяльності. Проте європейські стандарти якості стають дедалі жорсткішими і створюють істотні бар'єри у сфері торговельних відносин між Україною та ЄС.

Список літератури

1. Мочерний С.В., Довженко М.В. Економічна теорія: Підруч. — К.: Академія, 2004. — 476 с.
2. Іванюта В.Ф., Іванюта С.М., Писаренко В.В. Мікроекономіка. — Полтава, 2003. — 242 с.
3. Економіка: Учеб. / Под ред. А.И.Архипова, А.Н.Нестеренко, А.К.Большакова. — М.: Проспект, 1998. — 792 с.
4. Шумпетер Й. Теория экономического развития исследования предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры: Пер. с нем. / Под общ. ред. А.Г. Милейковского. — М.: Прогресс, 1982. — 452 с.
5. Костюк В.Н. История экономических учений. Курс лекций. — М.: Центр, 1997. — 224 с.
6. Про захист економічної конкуренції: Закон України // rada.gov.ua
7. Сайкевич М.І. Методологічні засади дослідження конкурентоспроможності підприємств на ринках сільськогосподарської продукції. Методичні основи сучасного дослідження в аграрній економіці // Матеріали Міжнародної наук.-теорет. конф. В 3-х ч. — Житомир, Державний агро-екологічний університет, 2005. — Ч. 1. — С. 108.
8. Кваша С, Лука О. Конкурентоспроможність вітчизняної аграрної продукції в умовах вступу України до СОТ // Економіка України. — 2003. — №10. — С. 79—85.



КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПЛОДІВ І ЯГІД

У промисловому садівництві країни накопичилася низка кризових явищ, що спричинили значне зменшення обсягів виробництва плодів і ягід та призвели до загострення соціальних проблем, особливо у садівницьких господарствах, росту їх збитковості, зниження мотивації до продуктивної праці, а також

втрати виробничого і трудового потенціалу й інвестиційної привабливості галузі.

Підвищення конкурентоспроможності плодоягідної продукції є найважливішим чинником забезпечення ефективного функціонування галузі. У ринкових умовах ця проблема набуває особливої

актуальності внаслідок загострення конкуренції і вступу України до Світової організації торгівлі. Саме цим питанням і присвячене монографічне дослідження В.А. Рульєва*.

У вітчизняній економічній літературі недостатньо висвітлено теоретичні й методичні аспекти конкурентоспроможності плодів і ягід, а також садівницьких підприємств. У науковому дослідженні автор зробив вдалу спробу в теоретичному плані узагальнити сутність конкуренції і конкурентоспроможності продукції садівництва, визначити методи її оцінки, а в практичному — обґрунтувати основні напрями підвищення конкурентоспроможності вітчизняної плодоягідної продукції.

Він ґрунтовно розкриває сутність і розвиток конкуренції, характеризує різні її види (с. 7–11), визначає характерні особливості конкуренції в сільському господарстві (с. 12) й робить узагальнюючий висновок, а саме: під конкурентоспроможністю продукції необхідно розуміти комплекс економічних, технічних, технологічних, екологічних, організаційних, правових і нормативних параметрів, які забезпечують високі споживчі якості товару; вищий, порівняно з конкурентом, попит на ринку, мінімальні витрати на його виробництво і вищий рівень цін при реалізації продукції, який гарантує виробникові максимальний прибуток (с. 15–16).

Розглядаючи питання конкурентоспроможності садівницької продукції, автор обґрунтовує й наводить систему показників цінних ознак плодів і ягід (с. 25), а також описує різні методи оцінки продукції та садівницьких підприємств.

З аналізу тенденцій розвитку і стану промислового садівництва України на різних етапах його розвитку, відповідних наукових розробок у системі ведення садівництва випливає обґрунтований висновок, що у промисловому садівництві спостерігається стійка тенденція до зменшення площ промислових плодкових насаджень і валових зборів плодів та ягід. Причиною цього є відсутність власних коштів на розвиток галузі у садівницьких підприємствах, порушення технології виробництва плодів у багатогалузевих господарствах, парцеляція площ плодкових масивів, а також згортання галузі в більшості сільгосп підприємств (с. 73–74).

У межах логічно послідовної структури роботи автор розглядає породно-сортовий склад і структуру промислових насаджень (с. 74–82), сегментацію

ринку плодової продукції (с. 82–97), маркетингову діяльність садівницького підприємства (с. 97–107), проводить оцінювання конкурентоспроможності садівницьких підприємств (с. 153–164). На підставі досліджень у книзі узагальнено основні шляхи і напрями розвитку плодового розсадництва (с. 81–82) та ринку плодоягідної продукції (с. 96), а також основні чинники конкурентоспроможності плодів і ягід (с. 104).

В монографії наводиться методика оцінки конкурентоспроможності помологічних сортів плодкових культур, яка розроблена автором на підставі виділення і сукупного врахування основних критеріїв якості продукції для окремих суб'єктів ринку — виробників, оптово-роздрібних торговців і споживачів продукції. Оцінку конкурентоспроможності помологічних сортів плодкових культур рекомендується здійснювати за ґрунтово-кліматичними зонами, враховуючи їхні природні особливості, які впливають безпосередньо на товарні та смакові якості й величину плоду, а також ціну реалізації в різних регіонах (с. 109–111).

Третій розділ рецензованої книги присвячено автором основним напрямкам розвитку промислового садівництва і підвищення його конкурентоспроможності (с. 184–267). Заслугує на увагу представлена концепція розвитку і підвищення конкурентоспроможності галузі, висвітлення шляхів стійкого розвитку садівницьких підприємств і ролі державної підтримки галузі у підвищенні конкурентоспроможності вітчизняного садівництва. Серед основних чинників конкурентоспроможності плодів і ягід автор виділяє удосконалення породно-сортового складу насаджень та якості вирощуваної продукції, ринкову інфраструктуру й інновації. Спираючись на обґрунтовані аналітичні розробки, автор вийшов на всебічно аргументовані пропозиції щодо підвищення конкурентоспроможності плодоягідної продукції з урахуванням особливостей галузі.

Аналіз містить висновки і конкретні пропозиції з проблеми конкурентоспроможності плодів і ягід. Велике практичне значення мають наведені в додатках стандарти Європейської економічної комісії ООН, які стосуються збуту та контролю товарної якості плодів і дають можливість визначити експортні можливості вирощеної продукції.

Монографія добре структурована, містить велику кількість статистичного матеріалу, поданого в таблицях, а також схем і прикладів. Проте книга

* Рульєв В.А. Конкурентоспроможність плодів і ягід. — Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2007. — 315 с.

не позбавлена й деяких недоліків. Окремі постановочні питання стосовно державної підтримки галузі вимагають подальшої й поглибленої конкретизації. Для об'єктивної оцінки конкурентоспроможності окремих сортів плодкових культур бажано аналізувати їх конкурентоспроможність за кілька років. Але незначні упущення автора не впливають на загальну високу оцінку монографічного дослідження, теоретичний, методологічний та аналітичний рівень книги. Вона написана вченим, який розуміє і чітко висвітлює глибинні проблеми конкурентоспромож-

ності вітчизняного садівництва й необхідність її підвищення до рівні сучасних вимог. У цілому монографія характеризується логічним, доступним для сприйняття викладенням матеріалу, є цікавою й корисною для державних діячів і службовців, наукових працівників та аспірантів, викладачів навчальних закладів і студентів.

М.Г. Лобас,

*доктор економічних наук,
член-кореспондент УААН*



ЮВІЛЕЇ

МИКОЛІ АНДРІЙОВИЧУ ПЕХОТІ — 65 РОКІВ



7 січня поточного року виповнилося 65 років з дня народження заступника завідувача відділу спеціалізації та координаційно-інформаційної роботи Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» Миколи Андрійовича Пехоти.

Народився Микола Андрійович у с. Садовий Брагінського району Гомельської області (Республіка Білорусь) в родині селян.

Після закінчення гірничопромислового училища з 1962 р. працював на шахті №32-В Сніжнянського району Донецької області підземним електрослюсарем. Закінчивши середню школу робітничої молоді, навчався у Київському національному (державному) університеті ім. Тараса Шевченка, який закінчив

за спеціальністю обчислювальна математика (1964-1970 рр.).

З вересня 1970 р. працював в Обчислювальному центрі УНДІЕОСГ, а з 1978 р., після його реорганізації, у Кушовому інформаційно-обчислювальному центрі, обіймаючи посади молодшого наукового співробітника, керівника групи, завідувача відділу. Займався питаннями використання математичних методів в економічних дослідженнях, а в 1975—1980 рр. брав участь у розробці методики економічної оцінки земель Української РСР та опрацюванням програмного забезпечення для її проведення.

Пам'ятним етапом у діяльності Миколи Андрійовича є перехід до Інституту кібернетики ім. В.М. Глушкова НАНУ. У спеціалізованому конструкторсько-технологічному бюро програмного забезпечення він працював на посадах провідного конструктора та начальника сектору (1981—1990 рр.). Тут у колі інтересів вченого були питання системотехнічного забезпечення розподільних обчислювальних мереж і проблеми захисту інформації в таких мережах.

Повернувшись 1990 р. до Кушового інформаційно-обчислювального центру при Інституті аграрної економіки, очолював відділ, а з 1992 р., після приєднання центру до ННЦ «ІАЕ», призначений заступником завідувача відділу. У цей період сфера діяльності вченого охоплювала проблеми створення обчислювальних мереж, інформаційного забезпечення, опрацювання баз даних і застосування математичних методів в економічних дослідженнях.

В історію інституту Микола Андрійович увійде як основний розробник баз даних, якими в досліджен-